

En Pere Penitent

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Balma del Penitent
Emplaçament Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
Alçada: 924

Coordenades:

Latitud: 41.63717
Longitud: 2.02285
UTM Est (X): 418616
UTM Nord (Y): 4609954

Classificació

Número de fitxa 08120 - 139
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 20/01/2021 - 16:11

Descripció

Es tracta d'un fet amb més d'una versió. La primera que transcrivim està extreta de Miquel Ballbè i Boada (1982), que la pren d'una publicació del Centre Excursionista de Terrassa, que no cita. I diu així:

“ A la dreta del camí de la font Soleia hi ha una cova on vivia temps ha un tal Pere, eremita penitent que va donar-li el nom.

A les vores del Ripoll existia una finca rica, el mas Aguilar, la qual va anar passant d'hereu a hereu, tot enriquint-los per la seva gran fertilitat en les collites.

Una vegada la mestressa esperava el primogènit i per aquells dies va passar una bruixa a la qual feien caritat per temor o bé per tenir-la contenta. Li varen demanar que els digués la bonaventura de l'hereu que esperaven. Després de resistir-s'hi forà va decidir fer-ho. – Més us valdria no haver de sentir les meves paraules. Si les creieu, en tindreu un gran turment; si no les creieu, no valia la pena d'haver-les dites. Atentament varen escolar-la. – No tindràs un hereu, sinó dos. Infantaràs una bessonada de nois i més et valdria que el Senyor te'ls lliurés morts. Perquè el primer orirà sense ésser hereu i el segon veurà la fi d'aquesta casa per culpa de l'aigua que beneïu i que assaona els camps i les collites que ara tant estimeu. Dit això, va aixecar-se i se n'anà, deixant les dones del mas Aguilar ben inquietes i pensa-roses.

La mestressa no en féu gaire cas, ni quan va veure que la bruixa havia encertat que infantaria una bessonada. En embolcallar els nous nats les dones de la casa, amb l'emoció de l'esdeveniment i de tant passar-se'ls l'una a l'altra arribaren a confondre'ls i a no saber quin era l'hereu. Per dissimular la seva ineptitud, quan l'amo va arribar li presentaren com hereu el primer que els vingué a tomb i com a tal fou considerat des d'aquell moment Llorenç, el gran, i Pere, el segon, van anar creixent en el convenciment de la seva situació.

Fos, però pels presagis de la bruixa o perquè els dos germans no s'avenien, van créixer gelosies progressives entre ells. Especialment en Pere, el fadrister, no sabia comprendre perquè el seu treball per la casa tenia un altre preu. Les criades que havien assistit al part dels bessons s'havien escampat o Déu se les havia endutes, llevat de la que féu de dida d'en Pere, que li recava que no fos ell l'hereu de l'Aguilar. Després de contar-li el que va succeir el dia del seu infantament, lliurà l'ànima al Senyor, enduent-se el secret per a tothom menys per al fadrister.

En Pere es va trobar colpit des de llavors pel dubte i per la por que fent prevaler els seus drets moriria. Així varen anar augmentant encara les desavinences entre els dos germans.

Un bon dia el pare els envià plegats a Manresa, al mercat, perquè coneguessin el món i els perills. A la tornada pel camí moliner, el riu havia crescut i la passarel·la havia cedit. Cercaren un gual per passar a l'altra banda, i en Llorenç hi passà primer.

Així que posà el peu dins el riu, els còdols cediren i aviat es va veure atrapat dintre el furiós corrent. En demanar auxili hi anà corrents en Pere que pensà en la malèfica solució del seu problema. I s'acostà al riu per veure com el seu germà se n'anava aigües avall.

L'endemà el trobaren mort en una presa del molí que hi ha prop del Sabater. Un gran dolor s'escampà per l'Aguilar. Les campanes de les esglesioles de la contrada ompliren el silenci regnant amb els seus tocs de funeral; després se celebraren misses.

Des de llavors, en Pere fou l'hereu de l'esponerosa hisenda. Passaren els anys i en Pere es mullerà com si des de la seva malifeta hagués caigut en maledicció. Cada vegada s'anava trobant més sol i més deixat de la Providència. Un vespre, tornant del camp, va trobar a la bruixa, que li va dir: - Així són les coses; ara et sembla ésser l'hereu, però encara falta la segona part de la història.-

Si, hereu, no es pot trencar així com així el destí de les perones; et penses que deixant anar riu avall el teu germà ja t'has quedat lliure per sempre, però mirà les malvestats que cauen damunt de casa teva. En Pere, furiós, reboté l'orada contra les pedres fins a deixar-la morta, i se n'anà cap el mas, on s'havia quedat tot sol,

ple de tenebres i penediments. L'endemà, de Manresa, ple d'angoixa, trobà un home que li digué: - Vine, que et salvaré. En Pere volia deslliurar-se'n, però no podia, fins que quan ja es creia vençut, va demanar ajuda al cel i va succeir com una onada violenta que va fer desaparèixer la negra figura del desconegut. Després regnà una gran calma i en Pere es va trobar a l'entrada d'una cova.

D'aquell dia ençà, en Pere habità la cova, i hi va viure molts anys, sacrificant la seva vida a les pregàries i a la mortificació. La fama de santedat d'aquell home s'estengué per tot el rodal i molts el volien a la vora perquè els comunicés la seva bondat, però ni els monjos del Munt ni els més poderosos de la contrada no aconseguiren mai que en Pere penitent deixés la seva cova ni abandonés aquella vida de solitud. En ella, trobar-hi la pau de l'esperit que tant havia desitjat. Res no tenia, però res no li mancava, llevat del perdó que va esperar fins que va morir, una tarda molt clara, mentre tocaven a oració les campanes del Munt.”

Una segona versió més antiga, la recull Xavier Font (1997) d'Anton Verges i Mirassó (1871), del qual hem pogut consultar el manuscrit. I diu així:

Apéndice número 2. Apuntes biográfichs de Pere Costa, penitent de Montseny y de Sant Llorens del Munht (1). Pere Costa nasqué envers lo any 1727 en la parroquia de La Garriga (ó tal vegada en Vallcarca). Fonch fill de Pere y Antonia Colubrans. Essent de cinch anys de edat, y estant ohint missa al costat de la sua piadosa mare en la Iglesia parroquial, una persona cometé una irreverència en aquell lloch sant. La mare de Pere se cregué que la habia comés lo sèu fill; y encesa en zel de la gloria del Senyor li donà tal bufetada que la cara de Pere estigué en sanch. Sentí Pere la natural confusió, veyentse acusat y castigat per la sua mare de una falta que no habia comés. Isqué de la Iglesia per limpiarse de la mòlta sanch que tenia en la cara (sortida segurament del nas), y resolgué no viurer en aquell país ab tal infàmia. Per això buscà luego un amo en una casa de camp distant algunes hores de la sua patria. (Fins aquí lo mateix Pere ho explicava).

Uns cristians piadosos foren los sèus amos, los quals li ensenyaren la doctrina cristiana; y éll s'enamorá tant de Dèu nostre Senyor lugeo que l'conegué, que determinà amaralo y servirlo tant bè com sàpigues.

À fi de instruirse millor en lo camí de la virtud, veyentse bo per treballar, aná á llogarse per mosso en lo convent de Montalegre, en qual lloch, ab lo exemple de aquells fervents religiosos, fàcilment pogué desahogar lo sèu fervor. Las prácticas de religió, lo silenci, deixuplina y dejuni de tres dies á la semana, lo feyan semblant á un religiós. Estaba Pere al frente dels treballs materials del monestir, cuidava dels mòlts jornalers que en éll hi habia, y la sua vida penitent nol privava de posarse al cap de la colla y fèr lo jornal com los demás; de modo que los mateixos religiosos y treballadors admiraban cóm podia Pere tenir tantes forsas ab una vida tant mortificada.

No pocas vegadas en la treballada los mateixos jornalers s'burlaren de la sua virtud, y deyan quels privava de ´fèr begudes. Fins lo sèu mateix director espiritual fou á visitar-lo un dia en lo sèu cuarto, aconsellant-li que mitigués lo rigor de la sua vida.

Pere cregué que aquell consell no era del esperit bo, sino que naixia de un amor Tierno quel'l director li tenia. Per això cregué Pere que era un deber sèu de consultar á Dèu nostre Senyor, per medi de la oració, qual era lo método de vida ab quel'l devia servir.

Eixí de Montalegre, ahont habia ja viscut divuyt anys, y s'dirigí al seminari de Barcelona, ahont fèu exercicis espirituals per alguns dies, y en élls resolgué servir á Dèu nostre Senyor en la soledat de las montanyas, fent vida de penitent. Contaba Pere á las horas la edat de uns trenta quatre anys, y s' dirigí á Monseny, á las faldas de aquella montanya, cerca de Sant Marsal.

Las lectures y meditacions, sermons y prácticas devotes que habia adquirít en Montalegre donaban aliment á la sua contemplació. La sua mortificació corporal era portentosa, puig asseguran persones dignes de crèdit de aquella montanya haber Pere passat anys enters vivint solament de herbes de la montanya.

No li faltaren temptacions del esperit maligne á fi de que deixés aquell método de vida; però de totes triumfá ab lo auxili del Senyor y us del aygua beneyta, á la que tenia en mòlta veneració, puig sempre n'portaba dins una ampolleta.

La fama de santedat que comensá á gosar en aquella comarca, la qual ja no li donava altre nom quel Penitent, l'obligá á buscar altra soledat.

Passá llavors á Sant Llorens del Munt. Vivia dins de una cova, coneguda encara en nostres dies ab lo nom de Cova de Pere Penitent; vivia de algunes pocas limosnas, evitava tota concersa ab los del mon, sens esser per això descortès ni grosser. Lo sèu port era modest y humil y la sua conversació amable y sensilla.

Acostumaba baixar á oir missa tots los dies á la capella de La Barata; s'acercaba á la porta y allí aguardaba la hora en que obrian la capella, ahont entrava per practicar las suas devocions. D. Joan Barata, coneixent la virtut de Pere, procurà obrirli la porta de matinet, puig acostumava arribar Pere á la Iglesia antes de dia.

Raras vegadas sel'l vejé estar cerca l'fohc en lo rigor del hivern; y si alguna vegada s'escalfá un poquet en la Barata ó casa Torras, etc., ho fèu no sabent cóm eludir las instancias repetidas dels amos de ditas cases. Rebia ab freqüència los sants Sagraments en la Iglesia de Franciscanos recolets de Tarrassa; y en las festas solemnes del any acudia á la iglesia parroquial de Matadepera, assistint á las funcions ab marcada devoció.

Fèu un viatge á Roma per visitar los sepulcres de sant Pere y sant Pau; y portà de allí algunes creus y medalls, que éll deya haber vist com lo Sant Pare las benehia. De ditas imatges donà una á casa Pobla, y altra á D. Joan Barata, lo qual la tenia ab mòlta veneració. Á mes dit senyor Barata conservava un Sant Cristo de llautó que li donà lo mateix Pere al últim de la sua vida, dientli que nol'deixés may. Y lo senyor Barata complí tant fielment, que sempre lo portava sobre.

Lo qui això escriu habia vist dita imatge, que li manifestà lo mateix senyor Barata. La última mestressa de casa Torras tenia los rosaris de Pere, los quals segurament se han perdut; però no se ha perdut lo Sant Cristo de D. Joan Barata: son fill y hereu D. Anton Barata lo guarda com una relíquia.

De regrés del sèu viatge á Roma visqué alguns anys en Monseny, y essent ja de una edat avansada tornà á la montanya de Sant Llorens, vivint exclusivament de las casas Pobla, Barata y Torras.

May acceptà dos plats de vianda; un li bastaba, tant si era petit com gran, acabántsel sempre, y no menjant-ne mes.

Si algunes vegadas baixà á passar la nit á casa Roure, per poder esser lo endemà més dematí á la iglesia de Matadepera per oir missa y rébrer los sants Sagraments, lo masover de dita casa may pogué aconseguir que Pere passés la nit en un llit ó un jas de palla; li bastaba passarla sobre la dura terra. Pere llavors tenia ja la edat de noranta anys.

May modificà lo método de la sua vida, sempre rígida, sempre penitent.

D. Joan Barata me referí un dia, que éll mateix habia dit á Pere que no deiba ja fèr mes penitencia, puig era massa vell; y que éll contestà, “que això debia ser un motiu mes per augmentarla, perque li quedava poch temps per fèrne; y que Jesús no habia ensenyat als pecadors altre camí per arribar al cel que lo de la penitencia.”. Se diu que fou afavorit ab algunas revelacions; que pronosticá lo dia de la sua mort, y que antes habia passat per terribles temptacions; ue se li habia presentat lo dimoni en traje de gran senyor; que l'conegué per las suas suggestions, y que desaparegué ab l'us del' aygua beneyta. Aixó succeí varias vegadas.

Lo cert es que éll conegué que s'cercaba la sua mort, y sen aná á can Pobla; se posà un poch mal, demanà los sants Sagraments y los rebé ab marcada pietat, y fèu una mort santa, que admirà á tots los circumstants, lo dia 8 de setembre de 1816, á la edat de noranta tres anys.

La gent exclamava: ¡Ha mort un Sant! ¡Ditxós de éll que es en lo cel, etc.! Alguns sacerdots li celebraren un enterro lluhit, per amor de Dèu, en dos dies seguits. Fonch sepultat son cadàver en Matadepera, y lo reverent rector Auter fèu posar un ángel sobre la sua sepultura ab aquesta inscripció: Aquí descansa lo cos de Pere Costa, penitent de la montanya de Monseny – Pere Comas, Pbre.”

Observacions:

L'autor, escriu una nota a peu de pàgina amb el següent contingut: “Aquestos apuntes los dech á la amabilitat del reverent sacerdot que tant dignament regenta la parroquia de Matadepera, qual memòria me serà sempre grata per lo apoyo ques'ha dignat prestar á la mia empresa de restauració”.

Història

Un cop consultades les fonts primàries, sembla que aquesta narració l'escriu per primera vegada el prevere Anton Vergès l'any 1871 fruit de les explicacions que li fa el reverent sacerdot que regentava la parròquia de Matadepera i que hauria conegut en persona a en Pere Costa.

Bibliografia

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1982). *Matadepera i Sant Llorenç del Munt. Més de mil anys d'història*. Vol. II. Sant Llorenç del Munt, pp.432-433. Matadepera: Ajuntament de Matadepera i Caixa d'Estalvis de Terrassa.

FONT i GILLUÉ, Josep Maria (1976). *Llegendes i rondalles i trifulgues de Sant Llorenç del Munt*, pp. 43-44. Terrassa: Xarxa de Biblioteques Soler i Palet de Terrassa (Vallès Occidental).

FONT i SEGURA, Xavier (1997). *Inventari del patrimoni cultural de Matadepera*. Inèdit.

VERGÉS MIRASSÓ, Anton (1871). *Sant Llorens del Munt: son passat, son present y venider*. Historia de aquell antiquíssim monestir, utilíssima als ques dedicant al estudi de les antiguitats de Catalunya, y en especial als vehins de las mes importants poblacions del Vallés. Barcelona: Estampa y Llibreria Religiosa y científica del hereu den Pau Riera.

Enllaços d'interès:

[https://ca.wikisource.org/wiki/Llibre:Sant_Llorens_del_Munt_\(1871\).djvu](https://ca.wikisource.org/wiki/Llibre:Sant_Llorens_del_Munt_(1871).djvu)

